

Međunarodni dan žena

Na Međunarodni dan žena prisjećamo se borbe za prava žena i slavimo napredak u postizanju rodne ravnopravnosti. Njegovo obilježavanje vuče korijene iz radničkih pokreta s početka dvadesetog stoljeća, a važnu ulogu u tome imala je Europa. U ovoj epizodi podcasta „Povijest i činjenice” izdvojili smo ključne trenutke borbe za rodnu ravnopravnost.

Međunarodni dan žena izrastao je iz radničkih pokreta s prijelaza iz devetnaestog u dvadeseto stoljeće. Socijalističke i feminističke aktivistice među prvima su zatražile obilježavanje dana posvećena pravima žena. Prvi neslužbeni nacionalni dan žena obilježen je 1909. u Sjedinjenim Američkim Državama. Njegovo obilježavanje nadahnule su tekstilne radnice koje su stupile u štrajk tražeći bolje plaće, kraće radno vrijeme i pravo glasa.

No, ideja o danu posvećenu pravima žena zaživjela je u Europi. Na drugoj Međunarodnoj ženskoj konferenciji održanoj 1910. u Kopenhagenu u organizaciji Socijalističke internacionale, njemačka aktivistica Clara Zetkin predložila je da se svake godine obilježava Međunarodni dan žena. Cilj je bio ujediniti žene diljem svijeta u borbi za pravo glasa, jednake plaće za muškarce i žene te pravedne radne uvjete. Njezin je prijedlog jednoglasno usvojen.

Prvo službeno obilježavanje Međunarodnog dana žena održano je godinu kasnije, odnosno 1911., u nekoliko europskih zemalja. Među njima su bile Austrija, Danska, Njemačka, Nizozemska, Poljska i Švicarska. Više od milijun žena i muškaraca izašlo je na ulice kako bi iskazalo podršku ženama u borbi za pravo glasa i radnička prava.

Nekoliko godina poslije Ruskinje su dan posvećen ženama pretvorile u revolucionarnu silu. 8. ožujka 1917. radnice u tadašnjem Petrogradu koji danas nosi ime Sankt-Peterburg, stupile su u štrajk tražeći „kruh i mir”. Prosvjedovale su protiv rata, nestašice hrane i političke opresije. Njihov je bunt bio jedan od ključnih trenutaka Ruske revolucije te su, zahvaljujući njemu, žene u Rusiji te iste godine dobile pravo glasa.

Taj je događaj dodatno potvrdio 8. ožujka kao Međunarodni dan žena, no Ujedinjeni narodi službeno će ga priznati tek 1977.

Nakon Drugog svjetskog rata borba za rodnu ravnopravnost postala je dio demokratske preobrazbe Europe. Europska unija oduvijek ima ključnu ulogu u zaštiti prava žena. Tako je Ugovorom iz Rima 1957. uvela načelo jednake plaće za jednaki rad, a rodna ravnopravnost postala je temeljni dio europske integracije. U narednim desetljećima Unija je donijela politike o rodnoj ravnopravnosti u kontekstu zapošljavanja, roditeljskog dopusta i borbe protiv rodno uvjetovanog nasilja.

Iako je ostvaren znatan napredak u zaštiti prava žena, preostaje još mnogo izazova kao što su razlika u plaći na temelju spola, nedovoljna zastupljenost žena na vodećim položajima i rodno uvjetovano nasilje.

Europski parlament jedna je od ključnih institucija Unije koja neumorno radi na zaštiti prava žena i glasno zagovara rodnu ravnopravnost u Uniji. Parlament je donio važne rezolucije i zakone kako bi zaštitio prava žena, promicao jednake mogućnosti za sve i suzbio diskriminaciju. Primjerice, u jednoj je rezoluciji pozdravio strategiju Unije za rodnu ravnopravnost za razdoblje od 2020. do 2025. Cilj strategije je ukloniti rodno uvjetovane razlike u plaćama te pružiti bolju zaštitu od uznemiravanja i diskriminacije. U ožujku 2023. donio je Direktivu o transparentnosti plaća kako bi osigurao da žene primaju jednake plaće za jednaki rad u svim državama članicama. U manje od jednog mjeseca tu je direktivu odobrilo i Vijeće. Parlament radi i na suzbijanju rodno uvjetovanog nasilja. U više je navrata pozvao Uniju da se pridruži Istanbulskoj konvenciji, ključnom sporazumu za iskorjenjivanje nasilja nad ženama i nasilja u obitelji. Konvencija je stupila na snagu u Uniji 1. listopada 2023. iako je nekoliko država članica nije ratificiralo.

Parlament je također uložio napore u povećanje zastupljenosti žena u politici. Na prvim neposrednim izborima za Europski parlament 1979. za predsjednika Parlamenta izabrana je Simone Veil, dok je među zastupnicima bilo samo 16 % žena. Danas taj postotak iznosi gotovo 40 %, pa Europski parlament prednjači među srodnim institucijama u svijetu po uravnoteženoj rodnoj zastupljenosti.

8. ožujka svake godine Parlament organizira posebne rasprave i događanja te time potvrđuje svoju predanost rodnoj ravnopravnosti.

Međunarodni dan žena nije samo dan u kalendaru; to je poziv na djelovanje i postizanje rodne ravnopravnosti. Nakon više od jednog stoljeća borba za prava žena i dalje traje, a Europska unija ima ključnu ulogu u njoj. Jer napredak ne dolazi sam od sebe. Potrebno je djelovati.

Ovaj podcast omogućio vam je EuroParl radio, internetski radio Europskog parlamenta.